

PRIKAZ MAGISTARSKOG RADA

INFORMACIJSKI SUSTAV PRAĆENJA OSUĐENIH U OKZ LIPOVICA

Paško Romić

Otvoreni kazneni zavod Lipovica

Zaprimljeno: 2.12.1995.

Paško Romić je 28. prosinca 1994. godine obranio na Fakultetu za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu magistarski rad pod gornjim naslovom. Povjerenstvo za obranu rada sačinjavali su: doc. dr. Antonija Žižak (predsjednik Povjerenstva), prof. dr. Milko Mejovšek i dr. Branko Nikolić, svi sa Fakulteta za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.

Paško Romić rođen je 24. veljače 1953. godine u Šibeniku. Diplomirao je na Pravnom fakultetu - Studij za socijalni rad u Zagrebu. Radi na mjestu ravnatelja Otvorenoga kaznenog zavoda Lipovica. Do sada je objavio tri stručna rada, a znanstveni mu je rad u tisku.

Čak i kratki pregled i elaboracija problematike kriminaliteta i izvršenja sankcija, prezentiran u uvodnom dijelu ovoga rada, nužno nameće pitanja organizacije rada, problema vođenja i komunikacije u penalnoj instituciji, u ovom slučaju, kaznenom zavodu otvorenog tipa. Temeljna orijentacija u rješavanju navedenih i mnogih drugih problema može se iznaći u recentnim znanstvenim i stručnim radovima koji, između ostaloga, ukazuju na mogućnosti uklanjanja nekih od nedostataka institucionalnoga penološkog tretmana (poglavito onih koji se tiču problema praćenja učinaka tretmanskih programa) putem uvođenja informatike u kaznene zavode.

S obzirom da je jedna od osnovnih namjera uvođenja sustavnog praćenja individualnih promjena koje se zbivaju pod utjecajem penološkog tretmana pravodobno uvažavanje nedostataka tretmana i njihovo uklanjanje, autor elaborira osnovne funkcije elemenata informacijskog sustava praćenja osuđenika u otvorenom kaznenom zavodu. Osim toga, kako teža pogreška u izvršenju samo jednoga temeljnog uvjeta za pristup tretmanu osuđenoj osobi može upropastiti rad u složenom, multikauzalno determiniranom rehabilitativnom procesu, neobično je značajno da i rad zatvorskih djelatnika i zatvorske "administracije" bude optimalno usklađen. Po naravi stvari, kazneni zavodi i u nas imaju strogu upravnu strukturu, limitiranu pozitivnima zakonskim propisima. U elementu sustava, uvjetno nazvanim uprava u širem smislu, sudjeluju, uz ravnatelja, njegovi pomoćnici, načelnik službe tretmana, načelnik službe osiguranja i stručno osoblje. Ovakvim je sastavom omogućena povratna sveza i izravna komunikacija sa svim djelovima sustava. Kvalitetu je odlučivanja u kaznenom zavodu moguće poboljšati boljim iskorištavanjem neformalnih organizacijskih oblika vođenja

i međusobnog komuniciranja. Naime, u procesu oblikovanja odluke potreban je udio većeg broja suradnika koji ne mora biti u skladu s njihovim hijerarhijskim položajem, u cilju ispravnije odluke u okviru formalne organizacije. Uvjeti za kvalitetu i pravodobnost odlučivanja jesu otvoreni, "dupleks" komunikacijski putovi.

Sljedeći je elemenat sustava matična služba, kao servis cjelokupnog sustava, s funkcijom prikupljanja informacija od svih drugih elemenata sustava i suradujućih institucija, s ciljem praćenja i evidentiranja svih promjena, odnosno razlika stanja u sustavu. Slijedi služba osiguranja ili dežurna služba s funkcijom nadzora i kontrole koji se ostvaruju neposrednom interakcijom s osuđenima, potom tjedni kolegij kao elemenat sustava koji uključuje načelnika službe za tretman, načelnika službe osiguranja, voditelja matične službe, voditelja gospodarskih djelatnosti i stručne suradnike, a određuje orijentacijske programe postupaka, odlučuje o individualnim programima rada, metodama i tehnikama rada, raspoređivanju na rad u gospodarske jedinice i prati i ocjenjuje uspješnost osuđenika u izvršenju predviđenih programa rada. Složeni element sustava, označen kao stručno osoblje - voditelji posebnih programa (misli se na vanjske suradnike) je nositelj serija operacija koje omogućavaju sustavu njegovu učinkovitost. Komunikacijski su putovi ovog elementa posebice značajni za svekoliki sustav. Oni moraju biti sveudilj otvoreni, a svi podaci o razlikama u stanju moraju biti dostupni vrlo brzo. Tehnički je to izvedivo povezivanjem putem terminala s centralnom jedinicom u službi matične evidencije.

S pravom se ističe i to da je osposobljavanje rukovodećih djelatnika penalne institucije za kvalitetno vođenje, u kojemu će svekoliki međuljudski odnosi i

komunikacije biti zadovoljavajući, vrlo važno područje i pretpostavlja permanentnu edukaciju svih elemenata sustava.

Iako se ograđuje od prijedloga koji bi se ticali direktno zakonodavne sfere, autor naglašava da povezanost pojedinih službi kaznenog zavoda s drugim institucijama, osim u poslijepenalnom "režimu", nije dostatno naglašena u našim pozitivnim pravnim propisima, a niti je, na žalost, praktično primjereno provedena, što rezultira dojmom da je sustav izvršenja kazni društveno izolirana cjelina, sama sebi svrhom.

Glede činjenice da je tretman proces koji teče, te se ne može zaustavljati da bi se u miru raščlanile sve informacije o učincima njegova djelovanja, prosuđuje se da se odluke o njegovu tijeku često donose temeljem sporadičnih impresija. Zato programi temeljeni na planiranju, praćenju i organiziranom rukovođenju, povećavaju učinkovitost, što bi trebalo kompenzirati njihove troškove. Svrhu izgradnje informacijskog sustava (ISPO) "podupire" i prosudba o velikoj moći stručnog osoblja kaznene ustanove, što već zadire i u etičku sferu problema. Naime, ističe se da u procjeni djelatnika zavisi, između ostaloga, u velikoj mjeri "količina" pogodnosti koju osuđenici koriste tijekom samoga institucionalnoga penološkog tretmana, ali i "količina" kazne koja će im biti uvjetovana, odnosno za koliki će im biti skraćen boravak u kaznenom zavodu.

Cilj se ovoga rada sastojao u strukturiranju sociokibernetičkoga modela informacijskog sustava praćenja osuđenih u kaznenom zavodu otvorenog tipa Lipovica. Planiranje i strukturiranje sustava vršilo se razradom sljedećeg: detekcija glavnih odrednica ISPO u OKZ-u Lipovica (organizacijski, tehnički i socijalni ciljevi); odabir optimalnih rješenja između organizacijskih, tehničkih i socijalnih alternativa; detekcija službi koje operiraju informacijama o osuđenicima; detekcija operacija praćenja osuđenih; detekcija načina korištenja i protoka informacija o

osuđenima; definiranje klasa podataka u svezi korištenja informacija; definiranje baza podataka u svezi klasa podataka i protoka informacija; izrada blok-dijagrama u svezi procesiranja informacija za pojedine operacije praćenja osuđenih; izrada i evaluacija upitnika za djelatnike OKZ-a Lipovica za utvrđivanje spremnosti prihvaćanja informatičke tehnologije; izrada upitnika o praćenju osuđenih i izrada programa za evaluaciju upitnika o praćenju osuđenih putem informacijskog sustava. Postavljena je hipoteza da nema razlika u prihvaćanju elektroničkog računala kao pomoći u radu s osuđenim osobama između pravosudnih policajaca, voditelja tretmana i stručnih instruktora, a podaci su prikupljeni na uzorku od tri gore navedene skupine djelatnika (pravosudni policajci $n_1=20$; djelatnici u tretmanu $n_2=11$; stručni instruktori $n_3=25$). Podaci su obrađeni modificiranim programom za robustnu diskriminativnu analizu (Nikolić, 1989).

Autor promiče, prema kibernetičkoj terminologiji, kibernetički model penološkog tretmana na temelju povratnih informacija o njegovim učincima. Zbog obilja informacija i njihove nužne obrade, elektronično je računalo nezaobilazno sredstvo. Naravno, problem je i u kreiranju primjerenih programa kojima bi se, pomoću elektroničkog računala, pratile individualne promjene tijekom tretmana, ali primjena elektroničkog računala ne bi postigla očekivani učinak da djelatnici kaznenog zavoda nisu spremni prihvatiti informatizaciju u svom poslu. Upravo činjenica da su djelatnici kaznenog zavoda spremni za edukaciju u radu pomoću računala i primjenu stečenih znanja u području praćenja osuđenih osoba bila je čvrsti temelj odluci o uvođenju informatizacije u OKZ Lipovica i izrada informacijskog sustava za praćenje osuđenih koji je za sada, zbog poznate situacije u našoj zemlji, izgrađen i implementiran na računalo u "Matičnoj evidenciji OLS" i kod djelatnika tretmana.

Priredila: Mr. Vladimira Žakman-Ban